

ТРАНСКОНТИНЕНТАЛНОТО ДВИЖЕНИЕ НА НАСЕЛЕНИЕТО – ИКОНОМИЧЕСКИ И ДЕМОГРАФСКИ ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ЗА БЪЛГАРИЯ

Катя Владимирова

Институт за изследване на населението и човека, БАН
kvladimirova@hotmail.com

Резюме: Движението на населението между държави и континенти е един от най-актуалните проблеми за много държави и в частност за тези в Европа и Европейския съюз. В своята преобладаваща част то е предопределено от продължителните военни действия в държавите от Близкия Изток и Северна Африка, но и от икономически проблеми, липса на работа и доходи, на политическа, религиозна, икономическа и социална сигурност. Това ново и мащабно по своите размери движение на населението и ситуацията за България, като една от засегнатите непосредствено държави е обект на студията. Изследват са както тенденциите, мащабите и структурата на това движение от различни по статус хора /бежанци, имигранти/, така и политиките в действие. Ситуацията в България се третира в контекста на историческото развитие, действащите световни, европейски и национални политики и развитието на България – в демографски, икономически и социален аспект.

Ключови думи: миграция, бежанци, трансконтинентална и транснационална миграция, свободното движение на население в ЕС, конвенции, директиви, стратегии, политики в областта на бежанците и миграцията, пазари на труда, икономическо развитие, интеграция, сигурност

ПРЕАМБЮЛ

Миграционното движение на населението е динамичен, сложен и многоаспектен процес, изключително труден за измерване, изследване и в още по-голяма степен за управление. Външната миграция винаги протича между повече държави – от един географски регион, континент, а понякога и между континенти. Винаги променя структурата на населението, неговият потенциал за демографско и икономическо развитие, поражда нови проблеми и изисква адекватни решения.

Обект на студията е масовото движение на населението през последните години главно и мястото на България в тази ситуация, като страна на кръстопът, член на ЕС и ООН, със сложна демографска криза, недостатъчно развита пазарна икономика и със силно поляризирано общество, с диаметрални различия и нагласи по отношение на новите миграционни процеси.

Целта е обективно, безпристрастно, на основата на научния, историческия и системния подход, новите реалности и потребности на страната, нормите и политиките на ООН, ЕС и тези с национален характер, да се открият и потърсят решения за страната на част от съвременните проблеми на миграцията.

Сред основните тези в студията са, че за демографското и в т.ч. и миграционното движение на населението има управляеми, но много повече са неуправляемите директно процеси, които трябва да се отчитат в много други приемани и прилагани стратегии, планове, програми, политики и други конкретни решения. Другата теза е, че България трябва да се включва и да изпълнява като пълноправен член на ООН, ЕС, Съвета на Европа и други, приетите решения във вид на конвенции, директиви и други и които са задължителни за изпълнение от държавите-членки, в т.ч. и по отношение на движението на населението по икономически или други причини /военни действия, преследвания и др./, предопределящи размера и структурата на мигрантите и бежанците, предоставяне на закрила, социално включване и други. И това трябва да стане както на държавно, регионално, местно ниво, така и от населението, отделните негови групи и индивиди. И не на последно място е тезата, че България – като държава и население, е необходимо да намери своите ползи и предимства от това, да разработи и предлага адекватни политики и формира нагласи, за да използва откриващите се нови възможности и предимства за решаване на многото свои проблеми, свързани с икономическото и демографското развитие, с очертаващия се недостиг от работна сила по редица професии, с огромния неизползван потенциал от местни ресурси за развитие, за превръщането ѝ в желана държава не само за своите граждани, но и за използване на предимствата от различията, които носи населението от други държави и континенти. В тази връзка в България са необходими много политически и други усилия за търпимост, приемане на различните, развитие на съпричастност, солидарност, за което могат много да допринесат както приеманите политики, така и научните изследвания и публичните дебати.

Един от проблемите за разбирането, приемането и управлението на големите по своя размер междуконтинентални движения на населението е неразбирането или отказа да се прави разлика между мигранти и бежанци. Това не е въпрос само на дефиниции и измерения, а на произтичащи от разликите определени в международно съгласувани документи за прием или не, за включване, подпомагане и политики. Съвременните транконтинентални движения на населението изискват от държавите съблюдаване и спазване на международните договорености в тази област на равнище ООН, а за Европа и тези на ЕК и ЕС, отчитане на основните причини на тези масови движения, прогнозиране и предвиждане на миграционните движения, както и на последиците от предприеманите военни действия и провокирани конфликти, икономическите причини и ползи от движението на населението – техните предимства и последици както за държавите, които ги приемат, но и за тези, от които те тръгват, необходимостта от прилагане на управлението на различните, на техния принос, но и проблеми за включване в работната сила, общество.

Предимствата, но и проблемите на съвременното междуконтиненталното движение на населението са значителни, с трайни последици за всички учас-